

Figura lui Stefan cel Mare in literatura romana

Stefan cel Mare deschide, in istoria poporului roman, una din cele mai stralucite pagini din intemeierea statelor medievale. De-a lungul unei domnii de aproape cincizeci de ani (1457-1504), marele domn a facut din Moldova un factor insemnat al relatiilor internationale in aceasta parte a Europei. Prin activitatea sa remarcabila in sfera politicii externe, Stefan cel Mare a inaugurat o noua era a afirmarii internationale a Moldovei, care s-a impus Marilor Puteri vecine, datorita rolului politic pe care si l-a asumat in conditiile reluarii ofensivei otomane, si-a castigat, impreuna cu marele ei domn, un prestigiu international care a atras pretuirea si alianta unor mari puteri, angajate in confruntarea antiotomana. Capetele incoronate i-au cautat alianta, dusmanii l-au privit cu respect, iar umanistii au fixat pentru posteritate imaginea acestui mare domnitor.

Pornind de la realitatea istorica, figura lui Stefan cel Mare a devenit mitica si legendara. Imaginea sa se proiecteaza in creatiile folclorice si in literatura culta, dand nastere la unele dintre cele mai insemnate opere istorice.

I. PRIMELE CREIONARI ALE IMAGINII MARELUI DOMNITOR.

Prezentarea facuta de cronicari rezuma cateva aspecte ale domniei sale, cu o cronologie a faptelor si cateva schitari de portret cu valoare artistica, care desi nu exprima grandoarea figurii marelui domnitor din creatia populara, au constituit principalul izvor literar de inspiratie.

Inzestrat fiind cu darul de povestitor, G. Ureche este intemeiatorul portretisticii in literatură romana veche. In virtutea talentului sau, el selecteaza figurile domnitorilor sau boierilor, le ierarhizeaza, le da contur propriu, punand alaturi de trasaturile fizice si anecdote -insusiri de caracter definitorii. Galeria de imagini-portrete de domnitori din cronica lui dovedeste o varietate apreciabila, concizie, precizie de nuante, arta concentrata. Efigia lui Stefan cel Mare, modelul clasic, este realizat din linii simple, dovedind o incontestabila arta de portretist. Glorificand eroul care a dat Moldovei stabilitate si independenta, Ureche concepe povestirea din cateva momente: imprejurarile mortii domnitorului, portretul acestuia, sentimentele poporului la moartea lui Stefan, intrarea lui in legenda, aprecieri asupra vremii si o scurta insemnare istoriografica:

"Fost-au acestu Stefan voda om nu mare la statu, manios si de grabu varsatoriu de sange nevinovat; de multe ori la ospete omoria fara judetu. Amintrilea era om intreg la fire, nelenesu, si lucrul sau il stia a-l acoperi si unde nu gandii ai, acolo il aflai. La lucruri de razboaie mester, unde era nevoie insusi se viriea, ca vazandu-l al sai, sa nu sa indarptieze si pentru aceia raru razboiu de nu biruia. Si unde biruia altii, nu perdea nadejdea, ca stiindu-sa cazut jos, sa radica deasupra biruitorilor. Mai apoi, dupa moartea lui, si feciorul sau, Bogdan voda, urma lui luasa, de lucruri vitejesti, cum se tampla din pom bun, roada buna iase.

Iara pre Stefan voda l-au ingropat tara cu multa jale si plangere in manastire la Putna, care era zidita de dansul. Atata jale era, de plangea toti ca dupa un parinte al sau, ca cunostiia toti ca s-au scapatu de mult bine si de multa aparatura. Ce dupa moartea lui, pana astazi ii zicu sveti Stefan

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

voda, nu pentru sufletu, ce iaste in mana lui Dumnezeu, ca el inca au fostu om cu pacate ci pentru lucrurile lui cele vitejesti, care niminea din domni, nici mai nainte, nici dupa aceia l-au agiunsu. Fost-au mai nainte de moartea lui Stefan voda intr-aceiasi anu iarna grea si geroasa, catu n-au fostu asa nici odinioara si decii preste vara au fostu ploii grele si povoaie de apa si multa inecare de apa s-au facut"

Portretul facut de Grigore Ureche lui Stefan cel Mare are rolul de a emotiona cititorul, pentru a-i prezenta acestuia figura celebrului domnitor intr-un mod cat mai somptuos. Cu toate ca Ureche nu a fost contemporan cu voievodul, informatiile acestuia fiind culese din putinele izvoare scrise din acea perioada si din traditiile si legendele existente, cronicarul este in masura sa faca chiar o caracterizare fizica a acestuia ca fiind "om nu mare de statu", trasatura care contrasteaza cu caracterizarea morala a personajului istoric. In aceasta a doua observatie se reflecta conceptia feudala fata de domnii autocrati. Este bine cunoscuta ignoranta pe care o avea Stefan cel Mare in fata marii boierimi; poate de aici porneste nemulțumirea cronicarului, nemulțumire care-l determine sa-l numeasca pe erou "om [...] de grabu varsatoriu de sange nevinovat."

La realizarea letopisetelor, cronicarii si-au cules informatii din izvoare scrise, romanesti sau straine, dar pentru personaje istorice mai apropiate, au folosit si stirile provenite din traditia populara sau din propria amintire. Dintre ei, cel mai preocupat de traditiile populare a fost Neculce care scrie si "o sama de cuvinte" despre voievozi, boieri sau tarani, "ce sintu audzite din om in om, de oameni vechi si batrani, si in letopisetu nu sintu scrise".

Una dintre intamplarile povestite de cronicar este si aceia a intalnirii dintre Stefan cel Mare si aprodul Purice in batalia de la Scheia. Daca lucrurile s-au intamplat asa cum a povestit Neculce nu se stie, insa opera sa ne ofera detalii importante despre personalitatea marelui voievod precum si despre aparitia familiei Movila.

In epoca moderna primele creionari ale imaginii luminoase a domnitorului moldovean sunt inspirate din creatiile folclorice si cronici. Astfel Mihail Kogalniceanu in "Cuvantul pentru deschiderea cursului de Istorie Nationala" rostit in cadrul Academiei in anul 1843, il prezinta pe Stefan nu numai ca un erou al Moldovei; devine un erou al romanilor, un luptator pentru independenta si pentru intregirea nationala alaturi de mari personalitati ale istorie ca Mircea cel Batran si Mihai Viteazul.

Alecu Russo il invoca pe marele voievod in meditatie sa romantica, indurerata si singuratica; mai precis in opera "Studie moldoveana" scrisa in 1855: "De-ar mai veni pe

1. op. cit. Grigore Ureche - Letopisetul Tarii Moldovei, 1955 Ed. P. P. Panaitescu
calul lui alb de la Valea – Alba, de la Targul – Bai, prin codrii Barladului, de la Dumbrava Rosie, sunt incredintat ca nu l-am intelege ... vorba lui n-ar fi vorba noastra". In "Cugetari" Russo invie amintirea aceluia care a fost profetul popular al gloriei nationale, iar in "Cantarea Romaniei" evoca biruintele lui Stefan asupra turcilor, tatarilor, a lesilor la Dumbrava Rosie.

D. Bolintineanu scrie 15 legende istorice cu subiecte in legatura cu Stefan cel Mare, din care putine nu cuprind un indemn spre libertate. Apare astfel o viziune noua fata de a moldovenilor: Stefan

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

este privit ca un continuator al vechilor romani, luptatori impotriva tiraniei, iar turcii ca niste sugrumatori ai libertatii. In naratiunea "Viata lui Stefan cel Mare, pentru poporul roman" - scrisa in 1863 – apare o trasatura noua in portretul domnitorului care este vazut ca un aparator al libertatii nationale si sociale; aparator al poporului, dar si bizuindu-se el pe prostime.

In opera istorica a lui Nicolae Iorga portretul lui Stefan cel Mare pune in lumina insusirile omului politic, ctitorul unui stat, cumpanirea si intelepciunea din hotararile si faptele sale.

II. Chipul lui Stefan cel Mare in opera marilor clasici

Aceste prime incercari de creionare a portretului acestui mare domnitor, impreuna cu cronicile si legendele existente au servit ca instrument de documentare marilor clasici care au dorit sa-si incerce condeiul prin a-l prezenta pe cel ce a fost unul dintre cele mai mari personalitati ale istoriei poporului nostru.

Astfel au luat nastere "Dumbrava minunata" de Vasile Alecsandri, "Apus de soare" de Barbu Stefanescu Delavrancea sau chiar "Fratii Jderi" de Mihail Sadoveanu, opere care au incantat si vor continua sa incante posteritatea prin modul inedit si minunat cu care sunt descrise fapte din viata celebrului domnitor.

In 1497 Ioan Albert, regele Poloniei, porneste razboi impotriva Moldovei. Armata polona insa este nevoita sa se retraga din cauza foametei si a ciumei, lucru ingaduit de Stefan cu conditia ca acestia sa se intoarca pe unde au venit. Ioan Albert nu respecta aceasta intelegere astfel incat armata sa este atacata la Codrii Cosminului de voievodul moldovean. Putini dintre soldatii lui Ioan Albert isi mai vazura tara. Campania din 1497 se ispravi deci printr-un adevarat dezastru pentru invadatori, insa prada luata de moldoveni a fost insemnata.

In ceea ce priveste pe prizonieri, traditia, consemnata de Ion Neculce in "O seama de cuvinte", spune ca Stefan ar fi poruncit sa fie arate mai multe locuri pe care le-a semanat apoi cu ghinda si asa au crescut "dumbravi pentru pomenire, ca sa nu se mai acoliseasca de Moldova: Dumbrava Rosie la Botosani si Dumbrava Rosie la Cotnar si Dumbrava Rosie mai gios de Roman". Detaliile pe care ni le ofera Neculce asupra tratamentului la care erau supusi acei prizonieri nu par de loc a fi inventate. Acelasi lucru l-a considerat si Alecsandri care a folosit legenda ca un punct de plecare.

Ca si Mihai Eminescu in "Scrisoarea III" si poemul lui Alecsandri porneste de la visul unui suveran obsedat de noi cuceriri. Craiul Lechiei face aceiasi greseala pe care a facut-o Baiazid cu doua secole mai devreme: se vede deja stapanul lumii fara a se gandi ca tot la fel de bine si altii ar putea sa viseze ca el. Albert este tipul megalomanului care nu poate concepe ca un alt domnitor ar putea sa-i steie in cale:

"Un domn viteaz, un Stefan, aduna de multi ani
O glorie ce-i demna de-ai lumii suverani.
Voi merge la Moldova, la Stefan drept voi merge
Si luciul de pe frunte-i cu spada mea voi sterge,

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Iar lumea ingrozita, privind spre rasarit,
Vede-va-n loc de soare al meu chip stralucit!"

Alecsandri trece apoi la prezentarea armatei dusmane, care impresioneaza prin maretia, prin bogatia si prin grotescu ei. Soldatii sunt prezentati asemeni lui Goliad uriasul din celebra legenda biblica. Si la fel ca acolo nu marimea sau bogatia vesmantului conteaza ci inteligenta si devotamentul luptatorilor.

Romanii, sub indrumarea lui Stefan, nu dau inapoi acestei urgii, acestui uragan care le-a iesit in cale, nu fug sa se asunda in paduri sau in munti ci, urmand exemplul predecesorilor, merg pe campul de lupta sa-si dea viata, daca este nevoie, pentru tara, pentru domnitor, pentru familiile lor. Tabloul facut de Alecsandri in aceasta privinta este impresionant. Luptatorii sunt asemuiti cu lava unui vulcan care distruge totul in calea-i.

Continuand cu procedeul antitezei, sunt analizate cele doua armate. Polonii se distreaza, sarbatoresc cu fast o victorie care nu va mai avea sa vina niciodata. Fara sa-si dea seama aceasta siguranta a lor le va aduce pieirea. Soldatii insa nu fac altceva decat sa urmeze exemplul dat de Albert care el insasi este convins de invincibilitatea armatei sale:

"Eu, Albert, domnul vostru, si al Lehie rege,
Intrat-am in Moldova ca leu invingator!
Mini este ziua luptei...nimic nu s-ar alege
De Stefan al Moldovei si de al sau popor.
Cum beu aceasta cupa, asa mandra Lehie
Sa-nghita-aceasta tara! Asa sa fie!"

Armata romana, asunsa prin codrii si paduri de nepatruns jura razbunare acestor dusmani de moarte care le-au invadat tara si vor sa le-o fure. Sunt constienti ca intre ei si soldatii lui Albert exista o diferenta esentiala. Polonii lupta din dorinta de a cuceri, de a-si extinde dominatia pagana dincolo de hotare, pe cand ei duc o lupta sfanta de aparare a gliei stramostesti.

Cele doua armate reprezinta figura colectiva a conducatorilor lor: Ioan Albert si Stefan cel Mare. Trufia, nepasarea si megalomania sunt trasaturi care se intalnesc atat la ostirea polona cat si la craiul lor. Modestia, puterea si hotararea se intalnesc atat la romani cat si la voievodul Moldovei. Partea a V-a Alecsandri o aloca descrierii lui Stefan si discursului pe care acesta il sustine in fata soldatilor sai credinciosi. Astfel marele voievod apare pentru prima data ingenunchiat in fata altarului de argint pe care-l lua la lupte, facandu-si semnul crestinesc dupa ce se rugase Domnului pentru izbavirea Moldovei.

"Deodata o lumina fantastic izbucneste
Din zece nalti mestecani cu fruntea-nflacarata.
Coliba se deschide, umbra se scoala, creste
Si splendid maiestoasa la oaste se arata!

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Un lung fior patrunde multimea-n admirare.

Toti zic:

Dar Stefan e cel Mare!"

Stefan este prezentat asemeni lui Mesia, ca o lumina binefacatoare coborata asupra poporului sau pentru a-l ajuta in aceasta cumplita incercare. Este observabil ca intre domnitor si supusii sai exista o simbioza foarte puternica. Oamenii simpli reprezinta baza politicii sale, iar pentru norod voievodul reprezinta domnitorul adorat, aparator al intereselor obstesti.

In cei aproape 40 de ani de domnie, Stefan a fost nevoit sa conduca batalii contra turcilor, ungarilor, polonilor, lupte care l-au caruntit; insa acest aspect nu l-a facut sa-si piarda barbatia si curajul, asemeni Ceahlaului care nu s-a macinat in fata furtunilor care le-a indurat. Un lucru este cert: nimeni nu-si poate schimba destinul. Si daca Domnul a hotarat ca Stefan sa fie piedica in calea invadatorilor meschini, atunci acesta isi va infrunta destinul pana la capat.

Asa cum a dovedit istoria unui domnitor nu-i ajunge sa fie un bun gospodar sau un bun razboinic, ci ii mai trebuie ceva mai de pret fara de care nu poate duce la bun sfarsit idealul pentru care se lupta de atata amar de vreme. Acea insusire absolut necesara este cunoasterea semenilor. Poate ca o parte din reusita lui Stefan se datoreaza tocmai acestui lucru. Cunoscator al psihicului uman a stiut intotdeauna ce sa spuna si cand sa spuna un discurs menit sa-si incurajeze oamenii in situatii limita ca aceasta dinaintea luptei de la Codrii Cosminului. Discursul imaginat de Alecsandri, chiar daca nu este cel rostit de voievod atunci, poate fi considerat ca un exemplu al artei de manipulare pe care o detinea Stefan. Cateva cuvinte spuse din inima atunci cand trebuie fac uneori mai mult decat o mie de galbeni, lucru carte s-a dovedit in timpul luptei:

"Fie, le zice Stefan, fie cum cereti voi...

La arme! Si pe moarte! Caci domnul e cu noi!"

Geniul militar al lui Stefan reiese din intalnirea directa cu armata vrasmasa. Soldatii sai imbarbatati nu fug asemeni polonilor care incerca sa scape cu viata. Se poate observa cat de important a fost discursul domnitorului. Lupta este descrisa intr-un mod exceptional: armata lui Albert este invinsa sub indrumarea lui Stefan si insasi marele crai este nevoit sa fuga pentru a-si salva viata, renuntand momentan la visele lui de stapanitor al lumii.

"Asa scrie romanul a sale fapte mari,
Cu feru-n brazda neagra!...Romanul astazi are
Pamantul sau drept carte si pluguri carturari.
Aici pe unde astazi e numai camp, otrava,
Umbri-se-vor urmasii sub Rosia Dumbrava!"

Poetul a incercat sa redea in "Dumbrava Rosie" cateva din insusirile domnului Moldovei. Daca a izbutit, nimeni nu poate spune cu exactitate. Fiecare cititor simte acest lucru in sufletul sau. Insa

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

poemul lui Alecsandri ramane unul dintre cele mai importante legende care redau o parte din faptele lui Stefan cel Mare.

Printre toate creatiile literare dedicate lui Stefan cel Mare, cele scrise de Mihail Sadoveanu ocupa un loc de seama. Prozatorul imbogateste imaginea lui Stefan cu o dimensiune noua, viata interioara, evocarea miscarilor sufletesti. Opera cea mai importanta, o adevarata epopee, este romanul in trei volume "Fratii Jderi".

La baza romanului sta o vasta documentatie. Romancierul a consultat cronicile moldovene ale lui Neculce si Ureche. Din cronica lui Neculce a retinut mai ales legendele, in care era evocata figura domnitorului, legende grupate in "O samanta de cuvinte".

De asemenea a mai consultat "Descrierea Moldovei" de Dimitrie Cantemir. Romancierul a mai avut in vedere si lucrarile inaintasilor nostri, care evocau figura lui Stefan cel Mare: Alecsandri, Eminescu, Delavrancea, Bolintineanu.

In primavara anului 1469 Stefan este asteptat de o mare multime de oameni la manastirea Neamtului. In intampinarea voievodului au venit oameni din toate partile, dornici sa-l vada pe cel pe care l-au ales domnitor pe campia de la Driepate. Jder cel mititel, fiul mezin al comisului, vesteste ca alaiul domnesc se apropie.

Domnitorul se arata poporului cu inima deschisa, politica voievodului se baza pe increderea ce i-o aratau acesti oameni. De aceea el prefera sa se afle in mijlocul narodului care l-a facut domnitor. Ingaduitor cu oamenii, acesta accepta sa devina nasul unui copil nascut de mama sa in timp ce voievodul se adresa supusilor.

Ionut va fi destinat, din porunca domneasca, uceniciei la curte pe langa oamenii de arme, pentru a deprinde mestesugul strategiei si a se obisnui cu greutatile vietii de ostean. Aceasta este semnificatia primului volum al trilogiei. Scoala razboiului este in realitate scoala vietii, aici, impresurata de dusmani, tara trebuie aparata.

Figura domnitorului este vazuta in momente caracteristice: calatorind prin tara, facand judete, intalnindu-se cu dregatorii, conducand ostirea sau examinandu-si

constiinta in clipe de meditatie. Tara Moldovei cunoaste belsug de roade si vanat. Renumele cailor a trecut peste hotare. Despre faimosul Catalan se spune ca, asemenea cailor din basme, poarta noroc domnitorului – si dusmanii stiu asta. Se si zvoneste ca niste iscoade ar incerca sa rapeasca din grajdurile de la Timis calul alb cu tinta in frunte al lui Voda. Dar comisul cel batran si Simion, impreuna cu altii, descopera la timp pe vrajmas.

Ionut freamata pentru frumoasa jupaneata Nasta, fiica unui boier din tara de sus, de care se simte atras si tanarul sau prieten Alexandru, vlastar domnesc si frate de cruce. Invazia tatarilor pune capat dragostei, aici, luata in surghin, jupanita Nasta va fi inchisa intre zidurile Cetatii Albe. Dand dovada de eroism, angajat intr-o lupta disperata, Ionut nu reuseste totusi s-o descopere. Tanara fata nu mai era acolo. Cuprinsa de mahnire se aruncase in mare din corabia ce-o ducea la Stambul.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Stefan gaseste timp, in ciuda razboaielor, sa-si refaca viata de familie. Cateva episoade din cel de-al doilea volum sunt dedicate casatoriei cu Maria de Mangop, coboratoare din imparatii bizantini. Pe alt plan se desfasoara dragostea dintre Simon Jder si sprintena Marusca, fiica tainuita a domnitorului. Rapita de jtnicerul Niculaies Albu, nepot al unui boier fugit la lesi, Marusca e dusa cu sila in Lehia. In tentativa reusita de a o salva pe Marusca Jderii isi arata inca o data iscusinta. De o parte e prezentat si cadrul natural, de o frumusetate mareata. Voievodul participa la o vanatoare domneasca la Izvorul Alb, cautand nu atat vanatul obisnuit cat singuratatea unde salasluieste bourul cel tare, locurile legate de amintirea unor vechi traditii.

Tara Moldovei statea de veghe. Trimis de domnul sau, Ionut a patruns in tainele politicii otomane, aducand de la Constantinopol stiri pretioase despre intentiile expansioniste ale Sultanului. Stefan Voda si tara vor infrunta, in ce-l de-al treilea volum, « Oamenii Mariei Sale », pericolul turcesc. Toata tara ia parte la lupta, direct sau indirect; ostirea moldoveneasca rezistand impotriva mult mai numeroasei armate turcesti, formata din luptatori de profesie, mercenari. Batalia de la Vaslui din 1475 demonstreaza ca nu multimea luptatorilor, ci patriotismul hotaraste victoria. Explicatia victoriei lui Stefan consta in sprijinul nepretuit din partea poporului. Dand pamant taranilor, facandu-i razesi, (eliberarea din iobagie), domnitorul si-a asigurat osteni devotati: oamenii Mariei Sale.

In realizarea portretului lui Stefan cel Mare Sadoveanu culege marturii din cronici si izvoare straine dar si din legendele folclorice, numeroase: « Se vorbeste prin sate despre maria sa ca-i om nu prea mare de stat, insa groaznic cand isi incrunta spranceana ». Sunt relevate trasaturi, indirect, din clasicul portret schitat de Grigore Ureche. Se vorbeste ca Maria sa are pecete pe bratul sau drept si legamant sfant. Intrand in al patruzecilea an al varstei, stralucitul chip al domniei era in culmea barbatiei. Ca trasatura dominanta, se remarca o puternica vointa. Avea o puternica strangere a buzelor si o privire verde taioasa. Viteazul om de arme impune respect si admiratie. Desi scund de statura, cei dinaintea sa, opriti la zece pasi, pareau ca se uita la el de jos in sus.

In momentele grele, boierii sunt cuprinsi de panica ; in aceleasi imprejurari maria sa pare de bronz, izbutind sa-si tie, sub zambetul batjocoritor din afara, zbuciumul launtric. Voievodul feudal cultiva virtutile cavaleresti: cinstea si generozitatea. In juru-i el vrea inimi arse de credinta, acest fapt atragand, ca drept rasplata, bunatatea domneasca. Loialitatea trebuie sa asigure biruinta in bataliile jertfei pe care domnia sa urma sa le viseze in nopti de neliniste. In actiunile sale domnitorul se sprijina pe devotamentul oamenilor din popor.

Cu toate contrastele, el nu pierde din aureola sa: semet si generos, impulsiv si drept, personajului descris de Sadoveanu ii sunt specifice energia si gravitatea.

In convorbirile cu solii venetieni conducatorul politic priveste evenimentele cu patrundere, in spirit realist: Sunt in lume crai si imparati: puterea lor e slabiciune daca nu inteleg de ce rasare si asfinteste soarele. Expansiunea turceasca putea fi oprita, crede el. « Eu socotesc ca puterea lui Sultan Mehmet e mare, insa n-o cred nebiruita. Pentru victorie ar fi fost nevoie de o coalitie puternica. Sa ne inarmam pe dinauntru cu credinta tare, dar pe dinafara sa nu uitam a pune zale si a tine in mana sabia ascutita. » Logica strategului, apreciata de solii straini, arata ca omul de arme

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

a baut din apa intelepciunii din aceeași fantana din care s-a adapat apusul. Stefan avea cultura bizantina.

Tara bantuita și saracita de tradatori trebuia salvata. Clarvazator, Stefan intelege sa dea multimilor dreptatea de care erau insetate. "El a fost barbatul cel dorit de morti și asteptat de vii. Bratul mariei sale a lovit, a stapanit și a calauzit (...). A prigonit pe lotri; a batut peste falci pe dusmani, a grabit sfarsitul vicleniilor. » Aceste cuvinte exprima esenta portretului.

Epoca lui Stefan cel Mare este situată la limita dintre fantastic și real, între mit și istorie, istorie și legendă. Stefan este mitizat. El are pecete pe bratul drept și legământ sfânt, calul lui este năzdrăvan, iar pârintele lui l-a închinat la muntele Athos, ca să-i stăpânească pe păgâni. Domnul este apropiat de oamenii lui, dar când încruntă din sprâncene îngheață toți. Este drept și cinstit și puterea sa se sprijină pe oamenii mării sale aleși cu grijă în rânduiala ce o instaurează în țară. Sadoveanu vede în Stefan, la fel ca Nicolae Iorga, pe cel "mai cinstit și cel mai harnic domnitor, strasnic la mânie și senin în iertare"; dar, în același timp îi mentine într-o aură de legendă, prin felul în care se răsfrânge în conștiința celorlalte personaje, prin povestile și întâmplările evocate, prin crearea unei atmosfere menită parcă să-l înalțe deasupra celorlalți. Stefan cel Mare este un om al Renasterii, un iluminist. De multe ori, postura sa de personaj absent îl ridică la puterea de forță coordonatoare a realității. Înfăptuiește ordinea în planul uman dar și la nivel cosmic. Are calitate de mag, de învățat dar și atributele eroului, pentru că transmite un sens universului. Este, un personaj justitiar instaurând în Moldova siguranța și spiritul dreptății.

În 1912, literatura lui Stefan se îmbogățește cu o operă de mare însemnatate, drama istorică "Apus de soare" a lui Barbu Ștefanescu Delavrancea. Voievodul privit într-o viziune modernă este un mare erou politic, o încarnare a Moldovei, a statului său.

Spre a înfatșa epoca lui Stefan cel Mare scriitorul avea nevoie să trăiască în acea perioadă pe care avea să o descrie. Principala sursă de informație a lui Delavrancea au constituit-o "Letopisetele moldovenesti" publicate de Mihail Kogălniceanu și, în primul rând, cronica lui Grigore Ureche. De acolo a împrumutat stiri privitoare la portretul moral al lui Stefan.

În "Apus de soare" Stefan a ajuns bătrân, tarându-și tot mai anevoie piciorul ranit, cu mulți ani în urmă la cucerirea Chinei. Și da seama că i-au slăbit puterile, că trupul său nu mai e al viteazului domnitor care a condus luptele de la Războieni și de la Podul Înalt. Dar sufletul i-a rămas tânăr astfel pornind la luptă ori de câte ori este nevoie, uitând de rana și de guta care i-l supărau. Omul a îmbătrânit, a pierdut admirabila lui forță fizică de altădată, în timp ce domnul și-a păstrat intactă tinerețea firii, a îndemnurilor spre binele țării și al oștii. Lupta dintre fizic și psihic poate fi considerată conflictul intern al operei.

Stefan cel Mare apare în piesa lui Delavrancea ca tipul desăvârșit al domnitorului cu dragoste de țară, drept, inteligent și viteaz, care s-a sprijinit în politică pe mica boierime și pe oamenii simplii: pe țărani. Aceasta este imaginea pe care au transmis-o veacuri de rândul legende și tradițiile

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

populare.

El intreprinde expeditia din Pocutia, de unde se intoarce cu ranile sangerande si cu primele semne vizibile ale dramei sale. Acesta incepe sa realizeze ca sfarsitul sau se apropie. Astfel incepe sa-si aminteasca melancolic de o iubire din tinerețe si il trimite pe Rares sa afle adevarul ca e frate cu Oana si deci fiu al domnului. Stefan abia se mai sprijina in sabie, mantia o simte grea pe umeri iar puterile-i erau istovite. Insa isi impune vointa ramanand treaz in timpul operatiei, veghind cu grija destinul tarii.

Conflictul psihologic se observa atunci cand Stefan afla de uneltirile lui Ulea, adica de indata ce izbucneste si conflictul social. Boierii complotisti se izoleaza inca din actul I, cand la Sfatul Domnesc, ce are loc in legatura cu Pocutia, ei incearca sa invoce sanatatea subreda a voievodului, indemnandu-l sa renunte la o noua batalie. Orbiti de dorinta de a pune mana pe putere si convinsi ca rana va grabi sfarsitul lui Stefan, ei vorbesc de domn ca de o persoana a trecutului. Din discutia lor intelegem limpede linia politicii lui Stefan, indreptata impotriva marii boierimi. Boierii nu-i pot ierta domnului simpatia pentru razasime si in general pentru oamenii cu merite pe care-i ridicase in rang:

"Dragan: A fost bun...nu zic...

Stavar: Si drept...

Dragan: Cu tara, da...

Stavar: Pe noi ne-a cam scurtat...

Dragan: Boier, razas, taran supus, era totuna in fata lui.

Stavar: Mosiile le imparteia numai la ostasi..."

Visurile celor trei de a instala o « epitropie », adica de a prelua puterea dupa moartea lui Stefan, sunt insa spulberate in curand. Fara sa vrea Oana, aflata intr-un coridor din apropiere, ascultase planul razvratitilor si-l aduse la cunostinta voievodului.

Porniti sa-si teasa urzelile pana la capat, uneltitorii actioneaza din umbra. Ulea, pretextand ca este bolnav, nu se arata la Sfatul Domnesc adunat in vederea inscaunarii lui Bogdan. Stefan, care aflase intentile lor tradatoare, ii tine sub ochi si se multumeste a face apropouri subtile. Boierii insa nu se linistesc. Ei fac agitatie in favoarea lui Stefanita care era inca minor. Inca o data domnul invinge slabiciunile si neputintele omului, ridicandu-se din pat si, de aceasta data, ucigandu-i cu mana sa pe uneltitori. Era ultimul act de dreptate pe care-l infaptuia spre a-si consolida testamentul sau politic.

(Apus de soare) ni se infatiseaza ca poemul in care patriotismul intruchipat in figura lui Stefan cel Mare atinge in cateva momente apogeul. Delavrancea demonstreaza ca desi corpul, fizicul se deteioraza, spiritul ramane vesnic tanar si gata de actiune.

In ziua de 2 iulie 1504, intr-o Marti, Stefan inceta din viata, dupa ce mai intai hotarase ca urmas la tron pe fiul sau Bogdan Vlad. Insotit de dregatori, de toata curtea si de mare multime de popor,

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari

<http://referatenoi.ro>

care simtea ca a pierdut pe cel mai mare conducator al ei, a fost purtat trupul eroului spre manastirea Putna unde si astazi se odihneste.

(Tineti minte cuvintele lui Stefan, care v-a fost baci pana la adanci batraneti... ca Moldova n-a fost a stramosilor mei, n-a fost a mea, si nu e a voastra, ci a urmasilor vostrii si a urmasilor urmasilor vostrii, in veacul vecilor.)